

Jo-In Katılımcı Semineri
3 Ekim 2005
İstanbul, Türkiye

Amaçlar:

- A. Paydaşlara, Jo-In'in kaydettiği ilerlemeyi rapor etmek.
- B. Paydaşları, Jo-In danışma süreci konusunda bilgilendirmek.
- C. Jo-In'e katılan altı uluslararası girişim hakkında genel bilgiler sunmak.
- D. Proje denemelerinin tasarımı konusunda paydaşlara danışmak.

Katılımcılar:

3 Jo-In Proje personeli
9 Jo-In Yönetim Kurulu Üyesi ve yedek üye
10 Çokuluslu Marka temsilcisi
8 Uluslararası ve Ulusal Sendika temsilcisi
4 Yerel ve uluslararası STK temsilcisi
2 Ulusal İşveren örgütü temsilcisi
1 Hükümet temsilcisi
13 Değişik Türk tedarikçi şirketler

Sabah oturumunda, Jo-In projesinin o tarihe kadar olan faaliyetleri genel olarak gözden geçirildi. Bugüne kadar kaydedilen ilerlemelerden bazıları şunlardır:

- Ortak bir şartname taslağı hazırlandı;
- Ulusal ve uluslararası paydaşlara danışıldı;
- Alıcılar sürece katıldı ve 14 değişik tedarikçi davet edildi;
- Fabrikalardaki deneme yöntemine ilişkin ayrıntılı bir eylem planı hazırlandı ve halen nihai gözden geçirme aşamasındadır.

Altı çok paydaşlı girişim temsilcilerinin (MSI'ler) her biri, kendi girişimleriyle ve çalışma standartlarının iyileşmesine katkı yapmak için araştırdıkları yollarla ilgili genel bir bakış sundular. Daha sonra, katılımcıların sordukları sorulara MSI temsilcileri ve uluslararası proje müdürü aşağıda rapor edilen yanıtları verdiler:

1. WRC tüm fabrikaların bir veritabanını tuttuğuna ve artık Nike'nin fabrika isimlerini kamuya açıkladığına göre, fabrikaların açıklanmasıyla rekabet ihlali olacağına dair kaygılar dikkate değer mi?

Kısa Yanıt: WRC'nin rekabete ilişkin olarak yaşadığını bildiği bir sorun yoktur. Marka ve fabrika iyi koşulların oluşmasına bağlı kalıyorsa, tedarikçi adının gizli tutulması için bir gerekçe kalmaz. Puma temsilcileri, Nike gibi kendilerinin de fabrika listelerini açıkladıklarını söyledi.

2. MSI'lerden her biri, bu projenin bitiminde yeni şartnameyi benimsemeye hazır mı?

Kısa Yanıtlar:

- FWF: Bu projenin sonucunda kendi şartnamesini, projeden öğrenilenler temelinde değiştirmeye istekli.

- SAI – Kendi şartnamesini düzenli olarak gözden geçiriyor; 2006 yılında yeni bir gözden geçirme yapılacak. Bu gözden geçirme sırasında Jo-In şartname hükümlerinin göz önüne alınması gündem maddeleri arasındadır. Jo-In şartnamesi, bir yönetim sistemi hükmü getirmemesi haricinde, SA8000’le neredeyse tamamen aynı olduğu için, yeni ortak şartnameye uymak büyük bir adım olmayacaktır ve son derece büyük bir ihtimaldir.
- CCC – Ortak bir şartnameye ulaşmayı amaçlayan bir model şartnameye (ICFTU ile birlikte) sahiptir. Jo-In şartnamesi, CCC şartnamesi’nden geliştirilmiştir ve 6 grubun en yüksek standartlarının bir koleksiyonudur; bu nedenle, CCC bu şartnamenin benimsenmesini destekleyecektir. Bu standardın bir birleşmeyi temsil edeceğini gerçekten ümit etmektedir.
- WRC – Jo-In şartnamesi, ortak bir şartnameye sahip olmayı kolaylaştırmaktadır. WRC, bu şartnameyi - bazı bakımlardan bu bir ilerlemedir- benimsemeye isteklidir.
- FLA: Bunun bir öğrenme deneyimi olacağını beklemektedir. FLA’nın kendi şartnamesinin gözden geçirilip geçirilmeyeceği ise ayrı bir konudur. Şartnamenin, bu projeden öğrenilen pratik deneyimler ışığında gözden geçirilmesi (ve yeniden yazılması) mümkündür. Bununla birlikte, bu uygulama ile ilgili en önemli şey ILO standartlarını basitçe kanun halinde bir araya toplamak değil, onların işyerlerinde nasıl *güçlendirileceğinin* belirlenmesidir. FLA’in projede başlıca odaklandığı budur.
- ETI – Şartnamesi Jo-In şartnamesine son derece benzemektedir. ETI, bu projeden öğrenmeye açıktır ve proje tamamlanınca nelerin değiştirilmesi gerektiğini düşünecektir.

Kısa bir aradan sonra, katılımcılara, toplantı öncesinde İngilizce ve Türkçe olarak dağıtılan deneme yönteminin kısa bir genel bakışı sunuldu. Fabrika denemelerinin 5 büyük adımının özeti çıkarıldı:

1. Fabrika değerlendirmeleri (bunların denetim olmadığı vurgulanması).
2. Halihazırda ücretler, çalışma saatleri ve örgütlenme özgürlüğüyle ilişkili mevcut koşullar ve fabrikada yapılan tüm iyileşmeler hakkında bir sentez raporu.
3. Üzerinde anlaşmaya varılan düzeltme planı.
4. Düzeltme planının uygulanması.
5. Takip değerlendirmesi.

Sunumdan sonra, projenin teknik yapısına ilişkin sorular soruldu. Sorulan sorular ve verilen yanıtlar aşağıdadır:

1. Bu proje, kayıt dışı işçilerin sayısının yüksek olduğunu göz önüne alıyor mu ve tedarik üretim zincirini iyileştirmeye odaklanıyor mu?

Kısa Yanıt: Bazı hesaplamalara göre, Türkiye’de tekstil ve hazır giyim endüstrisinde 2/3’ü kayıt dışı olmak üzere 3,5 milyon civarında işçi vardır. Jo-In için geliştirilmiş olan taslak şartname tüm işçileri kapsamaktadır. Jo-In projesinin denemeleri, esas olarak ana tedarikçilere odaklanmıştır. Hazır giyim ve tekstil sektörlerindeki kayıt dışı işçilerin çoğu tedarik zincirinin alt halkalarında çalıştığı için proje, İstanbul içi ve çevresindeki kayıt dışı ve evden çalışan işçilere ilişkin bir araştırma raporu da hazırlayacaktır. Bunun, tedarik zincirinin nasıl örgütlendiğinin ve

alt halkalarındaki çalışma koşullarının iyileştirilmesine ilişkin önceliklerin neler olacağına daha iyi kavranmasını sağlayacağı umulmaktadır. Ayrıca projenin paydaş gruplarından biri olarak hükümet yetkililerinin devreye sokulmasıyla, bu projenin, Türkiye'deki kayıt dışı işçiler sorununun nasıl çözüleceğine ilişkin tartışmaya katkı yapması da umulmaktadır.

2. Tüm girişimler, özellikle toplu pazarlık ve yaşama ücretine ilişkin şartname standartlarını kabul ediyor mu?

Kısa Yanıt: Toplu pazarlık konusunda bir anlaşma vardır, fakat FLA, yaşanabilir ücret şartına sahip değildir ve diğerleri de, yaşanabilir bir ücretin nasıl tanımlanacağı, ölçüleceği ve uygulanacağı hususlarında tam olarak anlaşmış değildir. Proje, bu farklılığı ele alarak ve yaşama ücretlerine ilişkin kavrayışı geliştirerek bu konuyu daha iyi aydınlatmayı ve ilgili tüm paydaşlara rehberlik sunmayı amaçlamaktadır.

3. Fabrikalardan bu projenin sonunda tüm çalışanlarına yaşanabilir bir ücret vermeleri beklenmekte midir?

Kısa Yanıt: Bu proje için geliştirilmiş olan ortak şartname, yaşama ücretine ilişkin bir hüküm içermektedir ve fabrikaların, denemelerin seyri sırasında bu şartname unsurlarına uyumlu olmak için gerçek, iyi niyetli çaba harcamaları beklenmektedir. Fakat yukarıda da belirtildiği gibi, bir yaşama ücretini gerçekte neyin oluşturduğuna ilişkin tartışma sürmektedir. Bunun, şartnamenin berraklaştırılması, tanımlanması ve uygulanmasına herkesin katkı yaptığı dinamik bir proje olduğunu önemle vurgulamak gerekir.

4. Sendikalar, hangi şirketlerin geçmişte bu hakkı ihlal ettiğini saptamaya yardım edecek veriler sunarak örgütlenme özgürlüğünün değerlendirilmesine girecekler mi?

Kısa Yanıt: Bu, değerlendirme yönteminin bir parçası olarak geliştirilecektir. Girişimlerin halihazırdaki uygulamaları esasında sendikalara ve STK lara danışılacaktır.

5. Odağı yenilenen bu proje tasarımında yeni olan nedir ve bu tasarım, denetimin ağır yükünü nasıl ele alacak? Olgunlaşmış çalışma ilişkileri sisteminin, işçilerin ve yönetimin kendi fabrikalarını izlemeyi nasıl sağladığını görmek neden projenin amaçlarından biri değildir?

Kısa Yanıt: Jo-In, denemeler yoluyla, katılımcı örgütler ve onların üye markaları arasında örgütlenme özgürlüğü, çalışma saatleri ve ücretlerle ilgili ortak yorum ve uygulamayı geliştirmeyi hedeflemektedir.

Zamanla, bunun ortak bir şartname üzerinde birleşmeye ve örgütler ve markalar arasında uygunluk kaynaklarını birleştirme fırsatlarına yol açması ve böylece denetim sayısının azaltılması umulmaktadır. İkinci soruya gelince, işyeri koşullarını iyileştirme ve sürdürülebilir iyileştirmeler yapma amacı, olgunlaşmış bir çalışma ilişkileri sistemini kapsamaktadır.

6. a. Ücretler ve örgütlenme özgürlüğünün yanında, proje, sağlık ve güvenlik gibi diğer unsurları ele alacak ve raporlayacak mı? b. İş ilişkilerinin(örneğin, alıcının fabrikaya taahhütlerini ve verili bir fabrikadan markaların kaynak sağlama yüzdesini) fabrikanın üstlenebileceği çeşitli iyileştirmeler üzerindeki etkisini göz önünde bulundurursak, proje, fabrika değerlendirmelerini yaparken bu ilişkileri dikkate alacak mı? c. Bir fabrika değişiklikleri motive etmeye yardım etmek için eyleme geçtiğinde, şirketler siparişlerini artıracak mı?

Kısa Yanıt: Sağlık ve güvenlik fabrikaların genelde en ileri olduğu alanlardan biri olduğu için, bu, düzeltme aşamasının bir parçası olarak dahil edilmemiştir. Bu alanda geçmişte kaydedilen iyileştirmeler, değerlendirme aşaması sırasında raporlanacaktır. İkinci soruya yanıt evet, marka ve tedarikçi arasındaki iş ilişkisi, fabrika değerlendirme aşamasında analiz edilecektir.

Üçüncü soru konusunda, markalardan biri aşağıdaki yanıtı verdi: Şirketin amaçlarından biri fabrikaların gönüllü katılımıydı, çünkü bizim markamız, gelecekteki ilişkilerini bu projedeki performansa bağlamayacaktır. Düzeltme dönemi boyunca istikrarlı bir ticari ilişki sağlamak amacıyla, tüm markalar, sözleşmenin bir veya daha fazla ticari yönünde (örneğin, ürün, süre, teslimat ve sözleşmedeki diğer ticari anlaşmalara ilişkin konular) maddi bir ihlal ortaya çıkması halleri dışında, deneme dönemi boyunca katılımcı tedarikçilerle ilişkilerini (veya “sözleşme”yi) sona erdirmemeyi bu proje için taahhütname şartlarını imzalayarak kabul etti. Ayrıca markalar, tesisin makul düzeltici önlem almayı reddettiği veya böyle bir önlemi alamadığı durumlar haricinde, taslak Şartname’deki standartlara uyulmadığının keşfedilmesi sonucunda tedarikçilerle olan ilişkilerini sona erdirmemeyi de kabul etti. Markalar, uzun vadeli tedarik sağlama koşullarını garanti edememelerine rağmen, bu projeye katılmakla, fabrika performansı güçlendirilebilir, böylece kaynak sağlamanın sürme ihtimali artar.

7. Bu projeye katılan markaların sayısının sınırlı olmasından kaygılanıyoruz. Ne kadar çok marka katılırsa, fabrikaların rekabetçi bir ortamda alacakları destek o kadar artar.
Kısa Yanıt: MSI’ler başka birçok markadan oluştuğu için, bu proje, doğrudan katılan markaların sayısı sekiz olsa da, masa etrafındaki organizasyonlar yoluyla birçok başka markayı da etkileyecektir. Bu, küresel düzeyde takip edilen bir projedir.

8. Projenin, MSI’ler ve fabrikalar arasında iç rekabet olmamasını sağlamaya yönelik güvenceleri nelerdir?

Kısa Yanıt: Bir MSI’nin diğer bir MSI’ye göre kendi fabrika değerlendirmesini nasıl yürüttüğüne bakmadığımızı önemle belirtmek isteriz; aksine, altı örgütün tümünün karşı karşıya olduğu çözümlenmemiş meselelerin ele alınarak çözüleceği ve fabrikaların ne şekilde geliştirilebileceklerini belirleyecek ortak bir zemin umut ediyoruz.

9. Bu projede sendikaların rolü nedir ve yalnızca raporlarda işe katılmakla sınırlanmayacaklarını sağlayacak güvenceler nelerdir?

Kısa Yanıt: Yanıtımız şu: burada, bu odanın içindesiniz. Ayrıca, proje gelecek için daha düzenli bir danışma mekanizması öngörüyor. Diğer bir yanıt, geliştirilmiş bir çalışma ilişkileri ortamının, kalıcı iyileştirmeler oluşturmada merkezi bir öneme sahip olduğu ve örgütlenme özgülüğünün fabrikalarda değerlendirilecek ve iyileştirilecek standartlardan biri olduğudur.

Sendikalarla STK lara bu proje için danışılmıştır ve yönetim kurulu onların katılımını geliştirme yolları aramaya devam edecektir. (paydaşlara danışma konusu bu belgenin ileriki bölümlerinde daha ayrıntılı ele alınmaktadır).

Öğle yemeğinden sonra, katılımcılardan aşağıdaki soruları ele almak için kendi farklı paydaş grupları içinde toplanmaları istendi.

- Danışma sürecinden memnun musunuz, yoksa farklı bir tarzda danışılmayı mı isterdiniz?
- Projeden olumlu bir sonuç elde etmenin önünde gördüğünüz engeller nelerdir?
- Bu engelleri aşmak için hangi yolları öngörüyorsunuz?

1. *Tedarikçi grubu 1:* Jo-In’in toplantısı etkiliydi. Hükümetin davet edilip edilmediği soruldu, çünkü hükümetin burada bulunmaması utanç vericidir. [Ticaret Bakanlığı burada, fakat çalışma bakanlığı katılmadı.]

1. Danışma şekline yaklaşım. Yaklaşımından oldukça memnunuz. Bu projenin olumlu olduğunu düşünüyoruz, çünkü sektörün tüm taraflarının fikirlerini dahil ediyor.
2. Projenin önündeki engeller: Tedarikçiler proje faaliyetlerine katılmak isterdi – markaların tedarikçilere nasıl yaklaştığını gözlemek önemlidir. Ücretler, çalışma saatleri ve örgütlenme özgürlüğü alanına odaklanmayla ilgili olarak, tedarikçilerin girdi sunabilmeleri gerekir, fakat markalar uygulamaya katılmalıdır. Konsolide bir düzeltme planına sahip olmaları gerekir, çünkü markalar koordineli bir tarzda çalışmıyor:
  - Tedarikçi değerlendirmesinde, markalar kendi CSR birimlerine sahiptir. Farklı departmanlarla iletişim sorunları vardır. Markaların uygunluk ve teknik departmanları birlikte çalışmıyor ve bu ücretlere ve çalışma saatlerine olumsuz anlamda yansıyor..
  - Yaşama ücreti – markaların küreselleşen bir dünyadaki fiyatlama politikaları çok önemlidir. Markalar, rekabet eden ülkelerdeki ücretleri bilmemize olanak sağlıyor. Markaların fiyatlama politikaları ile çalışanlarımıza ödememizi istedikleri ücret arasında tutarsızlıklar vardır. Türkiye'de, yaşama ücreti şu anda ödenenin 3 katıdır. Bir işçinin maliyetinin yardımlar, yiyecek, ulaşım, ısıtma yardımı, vb. dahil 900 YTL civarında olduğunu tahmin ediyoruz. Bunu ödemek için, üretkenlik ve kaliteye odaklanmamız gerekiyor ve bu da, markalardan sürekli sipariş almamızla ve Hükümetin fabrikalarımızı desteklemesiyle başarılabilir. Yüksek sosyal sigorta primlerini (işveren payı %21,5, işçi payı %15) yüksek vergileri (%15 gelir vergisi, vb.) ödemekte zaten zorlanıyoruz. Bu arada, markaların fiyatlama politikaları her geçen gün daha sertleşiyor ve tedarikçi olarak bizi zor duruma sokuyor. Bu nedenle, markaların ve hükümetin tedarikçileri desteklemesi ve yaşanabilir bir ücreti ödememize yardım etmesi gerekir.
3. Çözümler:
  - Fabrikalarda üretkenliği ve markalar arasında işbirliğini artırmak.
  - Uluslararası Normları uygulamak için evrensel düzeyde bağlılık ve kılavuz oluşturulması. Tüm markalar arasında ortak bir şartname oluşturmak.
  - Haziran 2005 yılında yenilenen ceza yasası, örgütlenme özgürlüğü standardı için yeni bir hukuki dayanak getiriyor. Bu kanuna göre, örgütlenme özgürlüğünü engellemek beraberinde önemli bir cezai hüküm getirmektedir. Gerçek sorun, kayıt dışı işçileri çalıştırmaya devam eden birçok işletmenin bulunduğu bir ülkede varolmak ve varolmayı sürdürmektir. Bu bizim için haksız rekabet yaratıyor. Markalar bu tarzda pozitif bir yaklaşım benimsemeli ve hükümetimizin kuralları uygulamasına yardım etmelidir. Vergi istisnaları bu sorunu çözmekte çok işe yarayacaktır.

Ortaya konan meselelere kısa yanıtlar:

Hükümetin sürece katılmasına dair: Hükümet temsilcilerinin katılımını artırmak, Jo-In girişiminin ele alması gereken bir konudur. Gelecek aylarda ilgili hükümet görevlileriyle katılımlarını artırmaya yönelik toplantılar ayarlanacaktır.

Düzeltilme planı, yaşanabilir ücret ve markaların kaynak sağlama uygulamaları konusunda: Proje metninde belirtildiği gibi, fabrikalar, markalar ve/veya diğer ilgili taraflar, düzeltme planını gerekli olan yerlerde Jo-In'in teknik yardımıyla uygulayacaktır. Projeye katılan tüm markalar, projenin aşağıdakileri içeren deneme faaliyetlerine katılacaklarını belirten bir anlaşma imzalamışlardır: "ilişkilerin uzun ömürlü olması amacıyla iş modellerine, yönetim sistemlerine ve satın alma uygulamalarına bakmak..." Tüm markalar ayrıca seçilen tedarikçilerle sorunları çözmek için çalışmayı da taahhüt etmişlerdir.

Proje, markaların kaynak sağlama uygulamalarının, fabrikaların yaşanabilir bir ücreti ödeme kabiliyetini nasıl destekleyebileceğine de bakacaktır. Proje deneme metninde belirtildiği

gibi, projenin deneme aşaması boyunca yaşama ücretine ilişkin çeşitli sorular ele alınacaktır. Bunlar, diğerlerinin yanında, “markalar, STK'lar, Sendikalar ve MSI'lerin, yaşanabilir bir ücreti ödeme gücünü desteklemek için fabrikalara verebilecekleri teknik yardım nedir” ve “hangi ticaret stratejileri fabrikaların yaşanabilir ücreti ödeme gücünü destekler (örneğin fiyatlama, tedarik sağlama, kar paylaşma)” gibi soruları da içermektedir.

Yerel paydaş katılımına dair: Yönetim kurulu, yerel paydaşların katılımına ilişkin Kasım ayı ortalarında yorum ve girdi sağlamak üzere dağıtılacak olan bir öneri taslağı hazırlamaktadır. Bu, muhtemelen yerel bir çalışma grubunun oluşturulmasını da içerecektir.

Şartname tutarlığı hakkında: Bu metnin ikinci sayfasındaki yoruma bakınız.

2. Markalar:

1. Danışma şekline yaklaşım: Konferanslara, kaygılara ve proje tasarımındaki düşüncelere ilişkin kısa bilgi. Markalara, proje tasarımına katılmak için yeterince fırsat verilmemiştir. Projenin tasarımında önemli değişiklikler yapılmıştır – ve bu projeye katkıda bulunmak isterdik. Projede odağın eksik algılanışına ilişkin bazı kaygılar da vardır.

2. Engeller:

- Çok zor konulara odaklandığından ötürü projenin zaman çerçevesi çok sınırlıdır. Her aşama için ayrılan zaman, projenin sonunda fabrikalarda gereken somut sonuçlara ulaşmaya yetmeyebilir.
- Projenin ilk aşamasında sık sık değişiklikler yapıldı ve şimdi, daha ayrıntılı bir süreç tasarımına ihtiyaç vardır.
- Değerlendirmenin nasıl yapılacağına netleştirilmesi gerekiyor (yani, her fabrikaya ne kadar zaman ayrılacak ve değerlendirmeleri kimler yürütecek?).

3. İyileştirme fikirleri:

- Markaların, dönüşümlü başkanlık şeklinde aralarında komite oluşturarak toplanmaları.
- Markalar, Jo-In ve katılan tüm örgütler ve tesisler arasında daha etkin iletişim.
- Daha ayrıntılı bir süreç tasarımı sunmak. Eğitim konusunun da daha ayrıntılandırılması gerekiyor. Ne tür bir eğitim ve kimler verecek?
- Yaşanabilir ücrete ilişkin olarak, Türkiye’de neyin makul olduğuna ve yaşanabilir bir ücretin nasıl hesaplanabileceğine ilişkin bir çalışma yürütmek önemlidir. Yaşanabilir ücretin bir hedef olarak tutulmasını öneriyoruz.
- Markalarla güçlendirilmiş bir ortaklığın, değerlendirme ve kılavuz ilkeler ortaya koyacağını umuyoruz. Markalar, tedarikçilerin onayını alarak daha önceki değerlendirme raporlarını sunabilirler. Projenin, bu raporların paylaşılmasını kolaylaştırmada hukuki faktörleri dikkate alması gerekiyor. Tedarikçilerin ve fason üreticilerin araştırılması ayrı bir proje olarak görülmeli midir?
- Projenin başarısı için, fabrika raporlarının ana hedeflerinden birinin, yalnızca sorunlara odaklanmak yerine iyi performansı tanımak olması gerekir. Bugün burada toplanan tedarikçiler, diğer tedarikçilere göre zaten daha yüksek bir performansla sahiptir. Çok büyük adımlar atmamak durumunda değiller, çünkü zaten çok şey başarmışlardır ve projenin onların zaten başarmış olduğu şeyleri tanınması gerekiyor. Değilse, fason imalatçılara odaklanmamız gerekiyor.

Ortaya konan meselelere kısa yanıtlar:

Paydaş katılımının artırılması ve verilen zaman: Yukarıda açıklandığı gibi, yönetim kurulu, paydaşların proje boyunca katılımına ilişkin deneme tasarımı metnine, somut ibareler ekleme

konusunda son gözden geçirmeleri yapıyor. Ayrıca, gelecekte projeye ilişkin daha düzenli güncellemeler sunulacak ve proje ilerledikçe girdi sunma fırsatları sağlanacaktır.

Markaların uluslararası katılımı: Uluslararası markalardan ve sendikalardan daha fazla girdi alınmasına ilişkin mevcut yapısal değişiklikler, yönetim kurulu tarafından tartışılmaktadır.

Daha ayrıntılı proje tasarımına olan ihtiyaç: Jo-In ekibi ve yönetim kurulu, deneme aşaması sırasında değerlendirilecek değişkenleri ve fabrika değerlendirmelerini yapacak kişileri (GIE'ler) seçme kriterlerini netleştirme konusunda çalışmayı sürdürmektedir. Bunlar bittiğinde, yorum ve öneriler için paydaşlara gönderilecektir.

Fabrika değerlendirilmesine markaların katılımı: Daha önceki denetim raporları ve markaların fabrikayla deneyimleri araştırılacak ve projenin fabrika değerlendirme aşaması boyunca bunlara başvurulacaktır.

Kendi aralarında toplanan alıcılar komitesi: Jo-In bu projeye katılan alıcıları, projeye girdi sağlamak için kendileri arasında toplanan bir grup kurmaya teşvik eder.

Projenin zaman çerçevesi: Bu, proje ilerledikçe ele alınması gereken bir konudur. Bu projenin en önemli yönü, kesin bir zaman çerçevesine bağlı kalmaktan çok, amaçları gerçekleştirmektir.

Projede odak eksikliği: Markalar dahil, proje paydaşlarıyla yakın danışma içerisinde, projenin çabalarının şartnamenin uygulamasında merkezi önemde olan üç mesele üzerine odaklanmasına karar verildi: çalışma saatleri, ücretler ve örgütlenme özgürlüğü. Projenin hedefleri halen başlangıçtaki gibi kalmaya devam etmektedir:

- İşçilerin ve ailelerinin yaşam koşullarını iyileştirmek için kaynakların olabilecek en verimli şekilde yönlendirilmesini sağlayarak, örgütlerin etkinliğini ve etkisini artırmak;
- Tekrarları azaltmak ve girişime katılan örgütler arasında, her biri diğerinin çabasını daha da güçlendirmek üzere, daha yakın işbirliği ve ortak yaklaşım imkanlarının araştırılması;
- Gönüllü iş uygulaması kurallarının küresel tedarik zincirinde nasıl daha iyi işyeri koşulları sağladığı konusunda bilgi paylaşımı yapılması.

3. *Sendikalar*: Yerel paydaşlardan girdi arama yönündeki titiz çabalarından dolayı projeye teşekkür etmek isteriz.

1. Danışma şekline yaklaşım:

- Danışma bir şeydir, fakat tam olarak ne anlama gelmektedir? Geri bildirim projede nasıl kullanılacak?
- Yönetim kurulunda sendikalardan kim var? Belki de MSI'ler aracılığıyla, yönetim kurulunda temsil edildiklerini düşündüler, fakat büyük sendikaların yerlerinin alınmaması gerekir. STK'lar yönetim kurulunda zaten temsil edilmektedir ve sendikaların da temsil edilmesi gerekir.
- Sendikalar kendi isimlerinin, "vitrin" olarak kullanıldığını düşünüyor. Fabrikaları seçerken, süreç yeterince şeffaf değildi. İsimler gizli tutuldu – bunu anlayamıyoruz.

2. Engeller:

- Yasalarda ILO standartları bakımından bir yetersizlik vardır. Örneğin, Türkiye grev ve lokavt kanunu, ayrıca toplu pazarlık açısından (application committee) uygulama komitesi tarafından izlemeye alınmıştır. ILO standartları mı, yoksa yerel kanunlar mı kullanılacak? Projenin ILO standartlarını kullanması gerekir, çünkü Türk kanunları halen ILO standartlarıyla uyumlu değildir.
- Türkiye'deki sendikaları ve işçileri bilgilendirmede zayıflık. Sendika temsilcilerine ve işçilere bilgi verilmesi gerektiğini belirten 135 numaralı anlaşmaya uyumsuzluk.

- Çalışma ilişkileri – projenin, bu terimi kullanırken işveren ve işçi tarafları arasındaki ilişkiyi netleştirmelidir.
- İyileştirmelerin tanımlanması gerekir. Bu projenin, kurulu şikayet mekanizmaları sağlamakta etkin olması gerekir.

3. Çözümler:

- Yönetim kurulunda sendika üyeliği
- ILO standartları kullanılmalıdır, özellikle de örgütlenme özgürlüğü ile ilgili standartlar (ilgili anlaşmalar çerçevesinde)
- Türkiye’de yerel bir çalışma grubunun bulunması gerekir. Proje, alıcıları ve onların tedarikçilerini kazanma amacıyla zorlu görüşmelerde bulunurken yerel paydaşları ihmal etti. Bu projenin ileriye giderken yerel paydaşları daha anlamlı bir şekilde sürece katması gerekir.
- Sürdürülebilir bir sosyal diyalog için mekanizmaların oluşturulması gerekir.

Ortaya konan meselelere kısa yanıtlar:

Yerel ve uluslararası sendikaların katılımı: Kuralların yerel bir düzeyde uygulanması gerekiyor ve dolayısıyla bu düzeydeki girdiler kilit önemdedir. Bu, muhtemelen tüm proje paydaşlarını içeren yerel bir çalışma grubunun oluşturulmasını da içerecektir. Uluslararası sendikaların katılması konusu, markaların katılması konusuyla birlikte yönetim kurulu tarafından tartışılmaktadır.

Tedarikçi şirketlerin seçilmesi: Markalar gizli tutulmasını istediği için tedarikçilerin adları sendikalarla açıkça paylaşılmamıştır. Yine de sendikalar seçme sürecine etkin olarak katılmış ve seçme sürecini etkilemiştir.

Yerel hukukun uluslararası hukuka karşı kullanılması: Proje, bu girişim için bir çalışma grubu(diğerleri yanında, uluslararası iki sendikanın temsilcilerinin de bulunduğu) tarafından geliştirilmiş olan ortak şartnameyi kullanacaktır. Şartname işyeri koşulları, politikalar ve prosedürlerin yalnızca ulusal hukuk değil, ayrıca uluslararası çalışma standartları ve uluslararası insan haklarıyla asgari ölçüde tutarlı ve belirli ILO sözleşmelerinde (diğerlerinin yanında, 98, 87 ve 135 sayılı anlaşmalar da dahil olmak üzere) belirtilen ilkelere sadık kalınmasını talep eder.

4. *STK’lar*: bu organizasyonda yer alan herkese teşekkür ederiz.

1. Danışma şekline yaklaşım:

- İster yönetim kurulu ister başka bir düzeyde olsun bu projenin bir parçası olmayı istiyoruz.
- İletişimin iyileşmesini umuyoruz.

2. Projenin önündeki engeller:

- Projenin odaklandığı endüstride kayıtlılık yetersizdir. Genel olarak, hukuk kurallarına riayet eksikliği vardır. Akıntıya karşı kürek çekiyor durumundayız.
- En önemli sorun şeffaflıktır; kayıtlı bilgi gibi kilit bilgilere erişim ihtiyacı vardır.
- Bu endüstride gerçeği söylememeleri için işçilere gözdağı verilmektedir.

4. Çözümler:

- STK’lar araştırma çalışmalarına etkin olarak katılmalıdır. Jo-In’in çalışmalarını kolaylaştıran bilgiler sağlayabiliriz ve bunun karşılığında da, MSI’lerin çabaları yerel STK’ların çalışmalarını kolaylaştırabilir.
- STK’lar, bilgi toplamada da önemli bir rol oynayabilirler. Ev eksenli işçiler kooperatifi, bu projede işbirliği yapılacak önemli gruplardandır. En yalıtılmış işçi gruplarını (ev eksenli işçileri) örgütlemişlerdir.

- Tepede yapılmış işler mevcut, fakat daha çok aşağıdan yukarıya doğru bir yaklaşıma ihtiyaç vardır. Endüstrinin genel sorunları makro düzeyde ele alınabilir. Projeler yoluyla diğer deneyimleri dikkate almak önemlidir. Örneğin oyun yöneticisi (game-master) deneyimini paylaşacağınızı umuyoruz.
- Projenin, alıcıların satın alma uygulamalarını, belki de ayrı bir çalışmayla ele alması gerekir.

Ortaya konan meselelere kısa yanıtlar:

Projeye STK katılımı: STK'ların etkin katılımı, projenin parçası olarak planlanan çalışmalarda aranacaktır. STK'lar, planlanan yerel çalışma grubuna katılmaya da davet edilecektir. Yukarıda belirtildiği gibi, projedeki tüm paydaş gruplarıyla iletişimin iyileştirilmesi için her tür çaba gösterilecektir.

Alıcıların satın alma uygulamaları: Yukarıda "tedarikçi grubu 1" başlığı altında verilen yanıtı bakın.

5. Hükümet ve Sanayi örgütleri: Öğleden sonra yalnızca 2 temsilci vardı; bunlar tedarikçi grubu 2'ye katıldı.

6. Tedarikçi grubu 2: Daha önceki gruplar bizim geri bildirimimizin çoğunu dile getirdiler, bizim ele almak istediğimiz ana konu, danışma sürecidir; bu projede daha fazla yer almak istiyoruz. Tüm diğer konular az çok aynıdır.

Toplantı sonu – Kapanış konuşmaları ve ortaya konan ana konuların özetlenmesi. Jo-In, ortaya konan tüm konularda zamanında geri bildirimde bulunulacağı sözünü verdi.

#####